

Nikšić ♦ Septembar 2009. ♦ Godina II ♦ Broj 20 ♦ ISSN 1800-7031

Korito rijeke Bistice, Nikšić

NEKA BUDE ČISTA I BISTRA

Foto by Ozone team

Tri godine postojanja NVO Ozon & 20 broj Ekologa
ZELENA MISIJA

**ZELENA AĢENDA
CRNA ĆORA**

Riječ urednika

Poštovani prijatelji,

Udruženje građana „Ozon“ Nikšić je za tri godine svog postojanja uspjelo da izraste u ozbiljnu organizaciju civilnog društva, koja je postala prepoznatljiv akter u oblasti zaštite životne sredine ne samo u Crnoj Gori, već i van njenih granica. Profesionalan pristup, održivo planiranje, otvorenost prema medijima, stalni javni angažman, ulaganje u stručno usavršavanje i jačanje sopstvenih kapaciteta pokazali su se kao pravi izbor. Značajan broj realizovanih projekata i namjenskih akcija i kampanja usloveli su i pojačano interesovanje građana za naš rad, što potvrđuju gotovo svakodnevni zahtjevi za pristupanje organizaciji. Politika Udruženja da se svim projektima dodaju i samoinicijativne aktivnosti, kao poseban doprinos Ozona, konsultovanje Savjeta tokom razrade projektnih ideja, konstruktivna kritika, transparentnost, samo su neki od principa koji su rezultirali uspostavljanjem saradnje sa velikim brojem subjekata iz oblasti zaštite životne sredine na državnom i lokalnom nivou.

Angažovanje u procesu implementacije Lokalnog ekološkog plana opštine Nikšić, partnerski odnos sa Službom menadžera tokom više realizovanih edukativnih aktivnosti, kao i konkretnih inicijativa u cilju uključivanja svih segmenata društva u rešavanje aktuelnih ekoloških problema grada, kao i saradnja sa Službom za zaštitu životne sredine i Turističkom organizacijom Nikšić, primjer su za moguću koordinisanost aktivnosti odgovornih institucija i nevladinog sektora, bez obzira na tešku finansijsku situaciju i podjelu nadležnosti.

Učešće u izradi Strateškog plana razvoja opštine Nikšić od 2009.-2014. godine, kao i saradnja sa nevladinim organizacijama Alfa centar, Društvo mladih ekologa, Preporod, Agencija za lokalnu demokratiju i FORS Montenegro, potvrda su lične i profesionalne okrenutosti članova Udruženja u davanju aktivnog doprinosa razvoju zajednice i demokratizaciji društva u Nikšiću.

Sporazumi o saradnji sa Ministarstvom turizma i zaštite životne sredine i NVO Green Home iz Podgorice, predstavljaju težnju za stvaranjem širokog fronta institucija koje djeluju na polju zaštite životne sredine kao jednog od najvažnijih preduslova za unapređenje ukupnog stanja životne sredine u prvoj ekološkoj državi na svijetu.

Partnerstvom sa holandskom nevladinom organizacijom Milieukontakt International, kroz projekat Zelena agenda Crne Gore, stvorili smo pretpostavke za nove zajedničke aktivnosti i pozicionirali se kao organizacija nacionalnog karaktera, što je posebno važno za naš budući rad.

Izuzetna podrška medija, kako iz Crne Gore tako i iz regiona, u dosadašnjim aktivnostima, česti pozivi za komentarisanje aktuelnih dešavanja u oblasti životne sredine, bili su inspiracija za stalno usavršavanje i nadamo se da će i u budućnosti biti tako.

Uspostavljanjem kontakata sa političkim partijama koji imaju odborničke grupe u lokalnom parlamentu, davanjem jasnog stava u vezi pristupanja Evropskoj Uniji i Evro-atlanskim integracijama, NVO Ozon je pokazala da, u skladu sa svojim kapacitetom, želi, djelujući na polju zaštite životne sredine, da doprinese prosperitetu demokratije u Nikšiću i u Crnoj Gori.

Kao odraz sazrijevanja i težnje ka prepoznatljivosti osnovana je sekcija „Zeleno srce“, koja je izvršila nekoliko donacija u zemlji i regionu, i koja bi trebalo da nas pozicionira kao organizaciju sa ekološko-humanitarnim karakterom, što bi dodatno doprinosilo uspješnosti budućih aktivnosti.

Konačno, mreža od preko 30.000 elektronskih adresa u cjelom regionu, na koje se distribuira elektronski bilten Ekolog, a čiji ste dio i vi, dodatno obavezuje na ozbiljnost, objektivnost i kreativnost.

Plan za budućnost je da Ozonova uključenost u neki projekat bude garant i za njegovu održivost, a u tome nam je potrebna i vaša pomoć. Kritike, sugestije, predlozi, pa i pohvale, su uvijek dobrodošle, pogotovo kod ljudi oslobođenih sujete, što se mi zaista trudimo da budemo. Ambicija je samo odraz želje, a da bi se ostario cilj potrebno je mnogo rada i još pregršt drugih pretpostavki, a vaša podrška je impuls koji pokreće sve to. Nadam se da ćemo je imati i u budućnosti. Zato ovaj jubilarni 20. broj našeg Ekologa posvećujemo upravo vama, vjernim čitaocima, u nadi da ćete i dalje nastaviti da pratite i pomažete naš rad.

VELIKO HVALA!!!

Piše: Aleksandar Perović

OZONE NEWS

TRI GODINE RADA NVO „OZON“ - DAN OTVORENIH VRATA

Nikšić- Na Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača, 16. septembra, NVO Ozon obilježila je trogodišnjicu svog postojanja. Za 3 godine postojanja NVO Ozon je realizovala značajan broj projekata i namjenskih akcija i kampanja i postala prepoznatljiva u oblasti svog djelovanja.

U tu svrhu, drugu godinu za redom, organizovan je „Dan otvorenih vrata“ kako bi članovi Udruženja imali mogućnost da izrše uvid u poslovanje organizacije i dobiju odgovore na sva pitanja koja se tiču dosadašnjeg rada.

„Dan otvorenih vrata“ je bio povod da kancelariju Ozona posjeti veliki broj članova, da se u organizaciju prime i novi, a bilo je mnogo riječi oko aktuelnih projekata i analiziranja stanja životne sredine u Crnoj Gori.

Uručene su i zahvalnice za saradnju organizacijama sa kojima je udruženje realizovalo partnerske aktivnosti: Službi menadžera opštine Nikšić, NVO Alfa centar, Milieucontact International iz Amsterdama, Službi za zaštitu životne sredine, Podgoričkoj banci SGG, Agenciji za lokalnu demokratiju i lokalnom javnom servisu RTV NK

Predstavljen je i plan za budući period, direktor udruženje je predstavio Izvještaj o poslovanju, a koordinatori programa, čija je realizacija u toku, prezentovali su projekte.

Ovakvim načinom obilježavanja godišnjice NVO „Ozon“ pokušava da da pozitivan primjer i utiče na transparentnost u društvu, a dobra posjećenost „Dana otvorenih vrata“ i dobijena podrška članova predstavlja najveću satisfakciju rukovodstvu organizacije i obavezuje za stalni napredak

Ovakvim načinom obilježavanja godišnjice NVO „Ozon“ pokušava da da pozitivan primjer i utiče na transparentnost u društvu, a dobra posjećenost „Dana otvorenih vrata“ i dobijena podrška članova predstavlja najveću satisfakciju rukovodstvu organizacije i obavezuje za stalni napredak

Umjesto svečanog koktela Ozonova sekcija Zeleno srce je organizovala donatorsku akciju za male sugrađane Iliju i Danila Radunovića, kojima je potreban krov nad glavom i pozvala članove da daju doprinos ovom humanom gestu.

Komentar stanja životne sredine na teritoriji opštine Nikšić 18 godina nakon proglašenja ekološke države

Nikšić- Kao doprinos obilježavanju 18-to godišnjice od proglašenja ekološke države Crne Gore, NVO „Ozon“ je uradila komentar stanja životne sredine na teritoriji opštine Nikšić.

Obzirom da su Agencija za zaštitu životne sredine i Služba za zaštitu životne sredine opštine Nikšić objavili Informacije o stanju životne sredine u Crnoj Gori, odnosno opštini Nikšić, smatrali smo da smo dužni to iskomentarisati, kao i neke oblasti o kojima nema riječi u pomenutim dokumentima.

Takođe, komentar je bio odgovor i na veliko interesovanje medija oko naših stavova u vezi trenutnog stanja u oblasti životne sredine, uslovljeno i obilježavanjem ovog, po nama, značajnog datuma za građane Crne Gore.

Komentar se u potpunosti može pročitati na:

<http://ozonniksic.wordpress.com/2009/09/22/komentar-stanja-zivotne-sredine-na-teritoriji-opstine-niksic/>

Počela Škola urbane ekologije

Nikšić- U organizaciji NVO „Ozon“ i Službe menadžera opštine Nikšić, u četvrtak 24. septembra, u hotelu „Onogošt“ upriličeno je otvaranje Škole urbane ekologije.

Nakon pozdravne riječi Aleksandra Perovića, direktora NVO „Ozon“, Školu je otvorila g-đica Tamara Đurović, predstavnik Ministarstva uređenja prostora i zaštite životne sredine, koja je pozdravila polaznike I generacije i izrazila želju da projekat bude uspješno realizovan.

G-đica Đurović je istakla neophodnost dobre saradnje nadležnih institucija i nevladinih organizacija kao pretpostavku za unapređenje ukupnog stanja životne sredine, a naročito pohvalila napore NVO „Ozon“ da zajedno sa Službom menadžera putem edukativnih aktivnosti doprinese povećanju interesovanja za ekološke teme i time utiče na podizanje nivoa ekološke svijesti građana.

I menadžer opštine Željko Popović je ukazao na neophodnost stvaranja širokog fronta ekoloških aktivista i izrazio nadu da će polaznici Škole u budućnosti aktivno učestvovati u rešavanju ekoloških problema. Popović je istakao kvalitetnu saradnju Službe menadžera i NVO „Ozon“ u više realizovanih aktivnosti u partnerskoj saradnji i izrazio nadu da će tako biti i ubuduće.

Prvi čas je imao informativni karakter, podijeljeni su potrebni materijali, a polaznici su potpisali ugovore o školovanju.

Projekat Škola urbane ekologije se realizuje u partnerstvu NVO „Ozon“ i Službe menadžera opštine Nikšić kao dio implementacije Lokalnog ekološkog akcionog plana (LEAP), uz finansijsku podršku Opštine Nikšić i Ministarstva uređenja prostora i zaštite životne sredine.

Medijski sponzor projekta je Lokalni javni servis RTV NK, a za obezbjeđenje je zadužena Agencija za zaštitu i obezbjeđenje „DON security“.

Otvaranje Škole urbane ekologije

ČIŠĆENJE KORITA I OBALE RIJEKE BISTRICE

Nikšić- U organizaciji Radne grupe „Prirodna bogatstva i resursi“, Službe menadžera opštine Nikšić i Udruženja građana „Ozon“, u četvrtak 20. avgusta 2009. godine, realizovana je akcija čišćenja dijela korita i obale rijeke Bistrice na potezu između Pivare „Trebjesa“ i OŠ „Braća Labudović“.

U akciji čišćenja koja je održana 20. avgusta, pored organizatora, učestvovali su i NVO Alfa centar, Javno komunalno preduzeće, Zavod za zapošljavanje Nikšić, Vatrogasna jedinica i Mjesne zajednice. Poseban doprinos je dala firma L-gradnja koja je omogućila povoljne finansijske uslove. Akciju čišćenja su podržali svi lokalni predstavnici medija. Akcija je bila i dio implementacije LEAP-a.

Korito Bistrice prije i nakon akcije
Lokacija: Gordin most

Za realizaciju projekta „Čišćenje dijela korita i obale rijeke Bistrice“, radna grupa Prirodna bogatstva i resursi je dobila finansijsku podršku Fonda za aktivno građanstvo (fAKT) iz Podgorice u visini od 3.778 €, Ministarstva spoljnih poslova Holandije, u okviru Zelene agende, od 1.100 €, JP „Vodovod i kanalizacija Nikšić“ od 600 €, opštine Nikšić u visini od 300 €.

Medijsku podršku pružili su Nezavisni dnevnik „Vijesti“, Dnevni list „Dan“, Revija D, Pobjeda, državni javni servis RTCG, Televizija Vijesti, lokalni javni servis RTV NK, agencija MINA.

Medijska kampanja je vođena pod motom „NEKA BUDE ČISTA I BISTRA“, a u cilju djelovanja na građansku savjest urađen je i promotivni spot kojeg je RTV NK emitovala više dana uoči završne akcije. Spot je dostupan na sajtu Zelene agende, zatim na zvaničnom Ozonovom profilu na Facebook-u, kao i na <http://www.youtube.com/watch?v=OFWCMJIGY98>

Projekti NVO

REACT 2009

Nikšić- U organizaciji Alfa centra od 31. do 5. septembra, na Glavi Zete, održan je, drugi po redu, Regionalni Evro-atlanski kamp REACT 2009. Kamp je imao izuzetnu posjećenost i bio je prava prilika da se razmjene argumenti po pitanju pristupanja Crne Gore evro-atlanskim integracijama.

Jedan dan je bio posvećen ekologiji i evro-atlanskim intergacijama, a panelisti su bili Ljubiša Perović, šef kancelarije za održivi razvoj, Anđelija Kovačević, projekt menadžer Milieukontakt International, mr Dritan Abazović iz Ulcinja i Aleksandar Perović, NVO Ozon.

Direktor Ozona je održao prezentaciju na temu Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu i vojni projekti i ukazao na mogućnost zloupotrebe Člana 3 u kome se, između ostalog, navodi da „za projekte namjenjene odbrani“ nije potrebno raditi ovu proceduru, navevši primjere iz Borovih brda i sela Prage koji su prouzrokovali nespokoj među građanima, kao i dali neželjen tok neophodnom procesu uništavanja viška naoružanja, unoseći nepotrebnu mistifikaciju oko vrste naoružanja koje treba uništiti. Perović je ponovio i da se Ozon programski zalaže za demilitarizaciju regiona, što je i politika većine zelenih pokreta u svijetu, a da je stav organizacije u vezi evro-atlanskih integracija da građani na referendumu odluče o tome. „Kako god bude, Ozon će nastaviti da radi na polju zaštite životne sredine“-zaključio je Perović.

REACT 2009 su posjetili i „Prijatelji planete“ eko sekcija OŠ „Olga Golović“ a Aleksandar Perović im je održao predavanje u prirodi na temu „Zeleni mediji“.

„Prijatelji planete“ su imali priliku i da vide primjer iz prakse, ispust otpadnih voda motela na Glavi Zete koje direktno ide u rijeku, a Perović im je predočio da je fotografija sa terena uz adekvatan zaključak moćno oružje u rukama ekologa.

Takođe učenici iz eko sekcije imali su priliku i da vide najčistiji dio rijeke Zete kako bi mogli da je uporede sa Bistricom.

Zaštita prirodne baštine na teritoriji opštine Nikšić

Piše: Boro Vuković, dipl. biolog

Služba za zaštitu životne sredine opštine Nikšić

Opština Nikšić, sa svojim biogeografskim položajem i veoma specifičnim geomorfološkim, geološkim, hidrološkim, hidrogeološkim, pedološkim, klimatskim, biodiverzitetnim i drugim karakteristikama, predstavlja, posebno sa stanovišta zaštite životne sredine, izuzetno vrijedno područje. Upravo bogatstvo prirode i očuvanost životne sredine je jedan od opredjeljujućih razloga da se na području Opštine Nikšić, već duže vremena, preduzimaju odgovarajuće mjere zaštite. Ove aktivnosti, svojstvene lokalnoj zajednici su ustvari i pionirski zahvati jedne lokalne zajednice na zaštiti svojih prirodnih dobara, kao originalnih vrijednosti, posebno nakon proglašenja Crne Gore Ekološkom državom. Saglasno svom Programu zaštite životne sredine, na inicijativu **Službe za zaštitu životne sredine, Republički zavod za zaštitu prirode** shodno predlogu Generalnog programa istraživačkog rada, je predložio jedan broj značajnih objekata prirode koji posjeduju reprezentativne i univerzalne vrijednosti, te su bili predmeti istraživačkog rada stručnih ekipa Republičkog zavoda kao matične institucije za takve aktivnosti.

Opština Nikšić je kao lokalna zajednica, polazeći od zahtjeva zadovoljavanja neposrednih i zajedničkih interesa lokalnog stanovništva, utvrđenih prvenstveno u odredbama Zakona o zaštiti prirode i Zakona o lokalnoj samoupravi odnosno Zakona o životnoj sredini, kojima je predviđeno da je zaštita prirode djelatnost od posebnog društvenog interesa i da jedinica lokalne samouprave u skladu sa sopstvenim interesima i specifičnostima donosi svoj program zaštite životne sredine i obezbjeđuje vršenje djelatnosti zaštite prirode, prati stanje i razmatra probleme zaštite prirode i životne sredine.

Krajem 90- tih godina, predloženi su za stavljanje pod zaštitu sljedeći objekti prirode na teritoriji Opštine Nikšić:

- **Arboretum - Botanička basta porodice Kovačević** u Grahovu,
- park- šuma **Trebjesa**,
- predio **Studenačke glavice**,
- **estavela Gornjepoljski vir**,
- **intermitentni izvor (potajnica) Vidov potok** u Gornjem Polju,
- lokalitet **Bjeloševska bara** (tipični primjer očuvanih tragova glacijacije- dolinskog lednika) kod Gornjeg Morakova;
- predio **Zabran kralja Nikole** u Morakovu
- predio **Orjen sa Bijelom Gorom**.

Izradom LEAP-a (lokalnog ekološkog akcionog plana) 2007.godine, osim ovih objekata prirode, predloženi su za zaštitu i sledeći objekti:

- **visoravan Lukavica sa Velikim i Malim Žurimom**,
- **Lokva na Velikoj Osječnici** kod Grahova (stanište malog mrmoljka – *Triturus vulgaris*);
- **šumska zajednica balkanske dioskoreje i bjelograbića (*Dioscoreo-Carpinetum orientalis*);**
- **šumska zajednica bora munike (*Pinetum heldreichii mediterraneo-montanum*)** na Štitovu i Prekornici;
- **šumska zajednica javorova i lipa (*Aceri obtusati - Tiliatum mixtum*);**
- **šumska zajednica medvjede lijeske i crnog graba (*Corylo colurnae-Ostryetum carpiniifoliae*);**
- Gorostasno stablo **Pančićevog prelaznog makljena (*Acer intermedium*)** u Broćancu kod Nikšića;

Od navedenih objekata prirode, nakon obimnih naučno istraživačkih radova i sprovedene zakonske procedure, stavljeni su pod zaštitu Arboretum - Botanička bašta porodice Kovačević u Grahovu kao **spomenik prirode** i Trebjesa kao **posebni prirodni predio**

UP(L)ITNIK

Pažljivo prateći komentare oko popunjavanja upitnika Evropske Unije, stičem utisak da je ovo pravi ispit zrelosti za naše društvo, pogotovo što se vremenski poklapa sa 18-om godišnjicom proglašenja Crne Gore ekološkom državom.

Gledajući sa profesionalne strane, čak bih se usudio reći da je i došao u pravo vrijeme. Konačno će se vidjeti da li smo preležali sve „dječije bolesti“ kao što su devastiranje prostora, neracionalno upravljanje prirodnim resursima ili neprimjenjivanje zakona iz oblasti zaštite životne sredine i da li smo spremni za preuzimanje odgovornosti koje se očekuju od punopravnog člana ove zajednice evropskih država. Utvrdićemo pravo stanje sopstvenih kapaciteta, nadležne institucije imaju priliku da dokažu svoju stručnost i efikasnost, a parlamentarne partije mogućnost da opravdaju povjerenje svojih glasača.

Takođe, kao što nosi svako punoljetsvo, moraćemo snositi odgovornost zbog eventualnih propusta. Drugim riječima, neće nam se tolerisati prolongiranje postavljenih rokova, niti se prećutno odobravati održavanje socijalnog mira na štetu životne sredine.

Piše: Aleksandar Perović

Iskustvo zemalja koje su već prošle ovu priču moglo bi nam pomoći da donesemo održivu strategiju prilagođavanja trenutne situacije standardima EU. Ja ću navesti tri primjera koja su mi u ličnom razgovoru predočili visoki zvaničnici tih zemalja.

Slovenija je shvatila da rješavanje problema otpadnih voda ne može pratiti tempo prilagođavanja standarda u drugim oblastima, pa rok za izgradnju sistema za prečišćavanje otpadnih voda i adaptiranje kanalizacionih mreža nije uslovljavao datum prijema u EU.

Hrvatska vlada nije dobila zeleno svjetlo za subvencioniranje brodogradilišta, iako je ono veoma važno za repro lanac našeg susjeda, zbog povezanosti sa velikih brojem malih i srednjih preduzeća, a Željezari u Sisku je sud naložio da mora obešteti mještane okolnih naselja zbog višegodišnjeg kontinuiranog ugrožavanja njihovog zdravlja i imovine.

Sličnost sa aktuelnim problemima kod nas obavezuje odgovorne za popunjavanje upitnika da predvide sve eventualne poteškoće u oblasti zaštite životne sredine i shodno tome utvrde i razumne rokove za prevazilaženje višegodišnjih problema.

Što prije shvatimo da nas sakrivanje istine ne vodi ka cilju, već vraća unazad i to sa negativnim bodovima, te da uplitanje u sopstvene laži po pravilu prouzrokuje neželjene posledice, veće su šanse da odgovori na postavljena pitanja budu održivi.

„1000 (i nešto) zašto, 1000 (i nešto) zato“ iz oblasti zaštite životne sredine neće biti još jedan dokument koji se usvaja a ne primjenjuje, već će kompletna situacija biti pod lupom nekoga koga zanima samo pravo stanje i ko ima dovoljnu stručnost da prepozna istinu. Zato je potrebno da u svakoj oblasti u pisanju odgovora učestvuju najstručniji ljudi koje imamo, bez obzira na političku, nacionalnu, vjersku ili bilo koju drugu pripadnost, jer te razlike ne smiju biti prepreka za stvaranje boljih uslova za život svih. A njihovo potenciranje je još jedna „dječja bolest“ koja u civilizovanim društvima nije poželjna.

U suprotnom postoji realna opasnost da upitnik postane „upltnik“ iz čijeg se „vrzinog kola“ nije moguće izvući bez ozbiljnih posledica.

Ukoliko želimo najbolje za sebe, ne smijemo dozvoliti da se aktuelizuju stihovi iz čuvene dječje emisije Kolariću Paniću: „...sami sebe preplićemo, sami sebe zaplićemo“. A za tako nešto sujetu moramo prevazići.

Kupovanje socijalnog mira ubrzo će biti onemogućeno, a konkurentnost i profesionalnost biće jedini uslovi kojima će se moći obezbijediti poslovanje.

Jedno je sigurno, ekologija i ekonomija postaće na našim prostorima bliže nego ikad.

(Autor je direktor Udruženja građana „Ozon“ Nikšić i glavni i odgovorni urednik e-biltena „Ekolog“)

Zaštićene vrste

Priredio: mr Radoš Đurović

PELIKAN

Pelikan je ptica izuzetne veličine – dugačak je metar i četrdeset do metar i osamdeset centimetara, a raspon krila iznosi preko dva i po metra. Posebna specifičnost jeste njegov kljun koji je dug oko pola metra. Donji dio kljuna čini neka vrsta elastične vrećice koju podržavaju kosti donje čeljusti; gornji dio pokriva donji poput poklopca. Taj vrećasti kljun olakšava hvatanje plijena i može sadržati po nekoliko kilograma ribe. Krila su široka i veoma čvrsta, pokrivena su gustim i bogatim perjem. Veoma kratke noge smještene su na srednjem dijelu tijela, u položaju prikladnom za plivanje, ali sa druge strane ne i za hodanje. Zbog toga se pelikan na zemlji kreće sporo, gegavim korakom.

Pelikani u većim jatima nastanjuju obale jezera, rijeka i prostrane močvarne površine. Pošto ne može da roni, odabira plićake gdje može mnogo lakše uloviti plijen uronivši svoj dugački vrat. Ovo su veoma inteligentne ptice – kada odluče da love, poređaju se u polukrug pa počnu bučno mlatarati krilima po vodi, da bi na taj način uplašili ribe i natjerali ih u plićake. Obruč se postepeno sužava i ribe koje su ovako satjerane u njegovu sredinu postaju lak plijen.

Ove krupne ptice vode vrlo uredan život. Početak dana, odnosno jutarnje časove, posvećuju lovu. Oko deset sati se povlače da bi se odmorile i dotjerale perje.

Sredinom popodneva vraćaju se ribolovu i ponovo se povlače pred zalazak sunca. Tada potraže granu ili se popnu na kakvu visoku stijenu i sa vratom uvučenim u ramena, prospavaju do sutradan ujutro.

Od aprila do juna svaka se kolonija daje na posao oko pripremanja gnijezda. U rupi koju prethodno iskopaju u zemlji parovi nagomilavaju vodene biljke, grančice, slamke i razne otpatke. Ženka snese dva do četiri jaja. Za vrijeme sjedenja na njima u naseobini vlada vrlo živahna atmosfera. Dok majke nepomično čuče u gnijezdu i griju jaja, očevi lete unaokolo, tražeći hranu za sebe i svoju partnerku, pri čemu su vrlo nemirni i bučni.

Kada se izlegu pelikani ne izgledaju pretjerano lijepo – mršavi su i pokriveni rijetkim sivkastim paperjem. Da bi ih nahranili roditelji moraju da gutaju velike količine hrane koju zatim postepeno izbacuju u otvorene male kljunove. Zbog ovakvog načina ishrane mladunaca, postoji vjerovanje da pelikani hrane djecu svojom utrobon.

ZANIMLJIVOSTI

- Pelikan diše na usta jer nema nozdrve.
- Da bi progutao uhvaćenu ribu u vreću kljuna, mora je baciti u vis i potom uhvatiti u letu. Zbog toga ima vrlo široko ždrijelo, toliko široko da bi čovjek mogao u njega uvući ruku i izvući ono što je u želucu.
- Ova ptica leti brzo i skladno, ali se zbog krupnog tijela teško diže u vis. Zato mora najprije da žustro zapliva da bi se postigla brzina, onda udara krilima po površini vode i najzad uzlijeće u širokim spiralama.
- Pelikani se ne plaše čovjeka. Oni bez ustručavanja prilaze ribarima, kada ovi iskrcavaju ribu iz čamca i otvaraju kljun očekujući zalogaj.
- Najveća kolonija pelikana u Evropi nalazi se na obalama Skadarskog jezera.

EVROPSKA POVELJA O VODI

Krupačko jezero

- Voda ne poznaje granice, voda je ljudski problem.
- Bez vode nema života. Ona je dragoceno dobro, neophodno u svakoj ljudskoj delatnsoti.
- Slatkovodni resursi vode nisu neiscrpn. Neophodno ih je sačuvati, kontrolisati i ako je moguće povećavati.
- Menjati kvalitet vode znači ugrožavati život čoveka i ostalih živih bića koja od nje zavisi.
- Kvalitet vode mora se očuvati do nivoa prilagođenog njenom korišćenju, koji predviđa i zadovoljava posebne zahteve narodnog zdravlja.
- Ako se voda po upotrebi vraća u prirodnu sredinu, to ne sme biti na štetu drugih korisnika, bilo javnih bilo privatnih.
- Održavanje odgovarajućeg biljnog pokrivača, prvenstveno šumskog, od velike je važnost za konzerviranje vodenih resursa.
- Dobro upravljanje vodom mora biti predmet jednog plana ozakonjenog preko nadležnih vlasti.
- Zaštita vode traži značajan napor u naučnom istraživanju, u formiranju specijalista za javne informacije.
- Voda je opšte nasledstvo čiju vrednost moraju svi poznavati. Zadatak je svakog da sa njom ekonomiče i da je brižljivo koristi.
- Upravljanje vodenim resursima mora se pre svega vršiti u okviru sliva, a ne unutar upravnih i političkih granica.

Priredio:

Milan Korać, profesor geografije

Osnivač i izdavač: Udruženje građana „OZON” Nikšić • **Glavni i odgovorni urednik:** Aleksandar Perović • **Redakcija:** mr Radoš Đurović, Milan Korać, Anđelija Kovačević, Aleksandar Perović • **Savjet biltena:** mr Nikola Perović • **Kompjuterska priprema:** OZONE team • **Tiraž:** Neograničen • **Distribucija:** Besplatna, elektronskom poštom • **Adresa redakcije:** Ul. Beogradska S6-A, 81 400 Nikšić, Crna Gora • **Telefon:** +382 (0) 67 657 279 • **E-mail:** bilten.ekolog@gmail.com